

СТИВЪН КИНГ
БЕЛЕЖКИ (КОШМАРИ И
СЪНОВИДЕНИЯ)

Превод от английски: Андрей Жишев, 1994

chitanka.info

*В памет на Томас Уилямс (1926–1991),
поет, романист и велик американски разказвач.*

Скоро след като публикувах „Скелетът на екипажа“, предишния ми сборник разкази, една читателка каза, че страшно ѝ харесали. Тя спомена, че си ги разделила на малки порции — по една част на вечер, за около три седмици.

„Прескочих само бележките в края, защото... — каза тя, без да откъсне очи от мен, докато говореше (сигурно очакваше да се нахвърля върху нея в пристъп на ярост при тази ужасна обида — ...съм една от тези, които не искат да научат как фокусникът прави фокусите си.“

Просто кимнах и ѝ казах, че е абсолютно права, тъй като не исках да се ангажирам с дискусии по въпроса в един ден, в който имах стотици други неща за вършене, но тази сутрин съм свободен и искам да изясня съвършено докрай две неща, както обичаше да казва нашият стар приятел от Сан Клементе. Първо, не ми пука дали ще прочетете бележките, които следват или не. Това си е ваша книга и вие можете да я носите върху главата си на конно състезание, ако питате мене. Второ, аз не съм фокусник и това тук не са моите номера.

С това не искам да кажа, че в писането няма магия, аз съм от тези, които вярват, че има и, че в писателския труд тя е в изобилие. Парадоксът е в следното: фокусниците нямат нищо общо с магията, както повечето от тях признават с готовност. Неоспоримите им чудеса — гълъби от носни кърпички, монети от празни кани, копринени шалчета от ръкавите, се постигат чрез изтощителни репетиции, добре отработени подвеждащи движения и ловкост на ръцете. Когато ви раздуват истории за „древните тайни на Ориента“ и „забравените традиции на Атлантида“, на вас ви става ясно, че това си е празно дърдорене. Подозирам, че по-голямата част от фокусниците ще се идентифицират със стария виц за провинциалиста, който попитал нюйоркския битник как да стигне до Карнеги Хол. „С репетиции, мой човек, с репетиции“ — отговорил битникът.

Всичко това се отнася и до писателите. След като си писал в продължение на двадесет години популярна литература и си бил

възприеман от по-интелектуалните критици като „писач“ (интелектуалният вариант на описанието би бил „творец, чието творчество е оценено от прекалено много хора“), ще заявя, че занаятът е изключително труден, че често уморителният процес на една чернова, и още една и още една е необходим за постигането на добри резултати и, че упоритата работа е единствената приемлива практика за тези от нас, които имат някакъв талант, но малко или изобщо никакъв гений.

Въпреки това има магия в тази работа и тя идва най-често в мига, когато една история се ражда в главата на писателя, обикновено като фрагмент, но понякога и като нещо цялостно (и когато това ти се случва, имаш чувството, че си ударен с тактическа ракета). Писателят може по-късно да разкаже къде е бил, когато това се е случило и какви са елементите, които съчетани са му дали идеята, но самата идея е нещо ново, цяло, по-голямо от отделните части на разказа, нещо, което е създадено от нищото. То е, ако се перифразира Мариан Муър, истинска крастава жаба във въображаема градина. Така че не се страхувайте да прочетете бележките, които следват по-долу поради това, че ще се развали магията, като ви обясня как стават фокусите. В истинската магия няма фокуси, в нея има само история.

Обаче е напълно възможно да се провали разказ, който все още не е прочетен, и, ако сте един от тези хора (един от тези ужасни хора), които чувстват непреодолимо желание първо да прочетат какво става в края на книгата, като упорито дете, което е решено първо да изяде шоколадовия пудинг, преди да докосне пържолата, имам честта да ви помоля да се разкарате оттук, освен ако не искате да ви сполети едно от най-ужасните проклетия — разочарованието. За останалите читатели, предлагам вихрена разходка из историята на създаването на „Кошмари и съновидения“^[1].

Кадилакът на Долан — Предполагам, че причините, които доведоха до този разказ са доста разбираеми. Бавно се движех по един от онези безкрайни участъци от път в ремонт, където вдишвате прах, асфалт и изгорели газове и пред вас непрекъснато се пречка единствено задницата на една и съща кола — комби, като на задната ѝ броня има лепенка „Натискам спирачки заради животните“... само че в

оня ден колата пред мен бе „Кадилак Седан де Вил“. Докато пълзяхме покрай изкоп, в който полагаха някакви огромни тръби си спомням, че си помислих: „Даже кола, голяма като този кадилак ще се събере тук.“ Миг по-късно идеята за „Кадилакът на Долан“ вече ме бе осенила, доста размита, но нито един от елементите на сюжета по-нататък не се промени ни на йота. С това не искам да кажа, че този разказ се роди лесно, определено не бе така. Никога не съм бил толкова обезсърчен, направо смазан, от техническите детайли. Сега ви предлагам това, което „Рийдърс Дайджест“ обикновено нарича Личен Ракурс, въпреки че ми харесва да съм литературна версия на Джеймс Браун (самобитният и самостоятелен, най-упорито работещ човек в шоубизнеса), аз съм крайно ленив и се разтакавам безкрай, когато става дума за изследване и технически детайли. От време на време читатели и критици се заяждат с това (най-точно и най-унизително за мен бе това, което написа Ейвръм Дейвидсън в „Чикаго Трибюн“ и списанието „Фантъзи енд Сайънс Фикшън“ за пропуските ми в тези области). Когато пишех „Кадилакът на Долан“ осъзнах, че този път не мога просто да мина ей така през подробностите, тъй като цялата основа на разказа зависи от различните научни детайли, математически формули и физически постулати.

Ако бях открил тази противна истина по-рано, преди да инвестирам петнадесет хиляди думи в разказа за Долан, Елизабет и съпруга на Елизабет — герой в стила на Едгър Алън По, със сигурност щях да изпратя „Кадилакът на Долан“ в чекмеджето на незавършените разкази. Но не можах да осъзная това по-рано, не исках да спра и направих единственото нещо, за което можах да си помисля: обадих се на по-големия ми брат и го помолих за помощ.

Дейв Кинг е това, което ние, жителите на Нова Англия наричаме истински шедьовър, вундеркинд с тестван коефициент на интелигентност над 150 (ще откриете някои размишления на Дейв чрез гениалния брат на Бау-Уау Форной в „Крайт на цялата бъркотия“), който премина през училище като на ракетна шейна, завърши колеж на осемнадесет години и започна веднага работа като гимназиален учител по математика в гимназията в Брунсуик. Много от повтарячите по алгебра бяха по-възрастни от него. Дейв бе най-младият човек, избран някога за член на градската управа в щата Мейн и бе избран за

кмет на града на двадесет и петгодишна възраст. Той е истински ерудит, човек който знае всичко.

Обясних проблемите на брат си по телефона. Седмица по-късно получих от него жълт плик и го отворих обезсърчено. Бях сигурен, че ми е изпратил цялата информация, от която се нуждая, но бях също така сигурен, че няма да ми свърши работа, почеркът на брат ми е абсолютно ужасен.

За мое щастие открих видеокасета. Когато я включих, видях брат си седнал на маса, покрита с висока купчина пръст. Като използваше няколко колички-игралки той ми обясни всичко, което трябваше да зная, включително онази удивително зловеща теза за дъгата на падане. Дейв ми каза, че моят герой трябва да използва оборудването за ремонт на магистралата, за да погребее Кадилака на Долан (в първоначалния вариант го правеше на ръка), обясни как точно да запали без ключ големите машини, които местното Пътно управление вероятно ще остави по различни обекти. Информацията бе великолепна... даже може би прекалено. Промених точно толкова, че ако някой се опита да задейства пътните булдозери и ескаватори, нищо да не се получи.

И още нещо за този разказ: когато го свърших, просто го мразех. Абсолютно го ненавиждах. Никога не съм го публикувал в списание, просто го запокитих в един от кашоните със скапани стари неща, които държа в коридора зад кабинета ми. Няколко години по-късно Хърб Йелин, който публикува страхотни издания в ограничен тираж като шеф на „Лорд Джон Прес“, ме попита дали би могъл да направи едно издание с ограничен тираж на някой от разказите ми, за предпочитане все още непубликувани. Тъй като харесвам книгите му, които са малки, красиво изпълнени и често крайно ексцентрични, излязох в това, което наричам „Коридора на Съдбата“ и прерових кашоните си да видя дали има нещо, което си струва да се извади от забравата.

Натъкнах се на „Кадилакът на Долан“ и ето, че времето отново бе свършило работата си — звучеше много по-добре, отколкото си спомнях и когато го изпратих на Хърб, той го прие с ентузиазъм. Направих още поправки и той бе публикуван в ограничен тираж от петстотин бройки от издателството „Лорд Джон Прес“. Отново го редактирах за този сборник и съвсем промених мнението си за него, даже го поставих на челно място. Дори и да няма други достойнства,

това е един разказ на ужаса със смахнат разказвач и историята му за едно особено погребение в пустинята. Но специално този разказ повече не е мой, той принадлежи на Дейв Кинг и Хърб Йелин. Благодаря ви, момчета.

Да страдат дечицата — Този разказ е от същия период, както и повечето от разказите в „Нощна смяна“ и първоначално бе публикуван в „Кавалиър“. Всъщност почти всичките ми разкази от 1978 година са публикувани там. Не го включих тогава, тъй като редакторът Бил Томпсън чувстваше, че книгата става тромава — така се изразяват редакторите, когато казват на писателите, че трябва да съкратят дадена книга, за да не скочи цената ѝ до небесата. Предпочетох да извадя разказа, озаглавен „Сиво Вещество“ от „Нощна смяна“. Бил гласува за изваждането на „Да страдат дечицата“. Съобразих се с оценката му и прочетох внимателно разказа, преди да реша да го включа тук. Много го харесвам, той до известна степен носи атмосферата в разказите на Рей Бредбъри от края на четиридесетте и началото на петдесетте — онзи сатанински Бредбъри, който с наслада описва бебета-убийци, дегенерати-собственици на погребални бюра и разкази, които биха оценили само любители на ужаса. С други думи, „Да страдат дечицата“ е ужасна и отвратителна шега, без никакви компенсирани социални достойнства. Обичам такива разкази.

Нощният авиатор — Понякога второстепенен герой от роман привлича вниманието на писателя и отказва да си иде, настоявайки, че има какво още да каже и да направи. Ричард Дийс, героят от Нощният авиатор е един такъв образ. Първоначално той се появи в „Мъртвата зона“ (1979), където той предлага на Джони Смит, обречения герой на романа, работа в ужасния му жълт вестник, разпространяван по супермаркетите „Инсайд Вю“. Джони го изхвърля от стълбището на бащината си къща и това би трябвало да бъде краят му. Но ето, че тук се появява отново.

Както и повечето от разказите ми, „Нощният авиатор“ започна като шега — вампир с удостоверение за частен пилот, колко забавно и оригинално, но и този разказ порасна, както и образът на Дийс. Рядко

разбирам героите си и ако ги разбирам, то едва ли е повече, отколкото разбирам живота и сърцата на реалните хора, които срещам всеки ден. Струва ми се обаче, че понякога е възможно да ги начертая, така както картограф съставя своята карта. Докато работих върху „Нощния авиатор“, пред очите ми изпъкна човек, дълбоко отчужден, човек, който по някакъв начин съчетава някои от най-ужасните и объркващи черти на нашето така наречено отворено общество в последната четвърт на века. Дийс по природа и по същността си е невярващ и сблъсъкът му с Нощния авиатор в края на разказа напомня за стиха на Джордж Сеферис, който използвах в „Сейлъм’с Лот“ — този за колоната на истината с дупка в нея. В тези дни в края на двадесети век това изглежда, че е самата истина и „Нощният авиатор“ е най-вече разказ за това, как един човек стига до това съдбоносно откритие.

Татик — Дали дядото на момчето е същото създание, което застава Ричард Дийс да отвори фотоапарата и да освети филма си във финала на „Нощния авиатор“? Знаете ли, мисля, че да.

Постепенно ти влиза под кожата — Един вариант на този разказ бе публикуван първоначално в литературното списание на Университета от Мейн, наречено „Маршрутс“, в началото на седемдесетте, но вариантът в тази книга е напълно променен. Докато четях оригиналния разказ, започнах да осъзнавам, че тези старци са фактически оцелелите от катастрофата, описана в „Неизживени спомени“. Онзи роман е черна комедия за алчност и мании, това е по-сериозен разказ за тайни и болести. Прилича на подходящ епилог на романа и бе страхотно да зърна за последен път някои от старите герои от Касъл Рок.

Посвещение — В продължение на много години след като бях срещнал и се бях отворил от един, вече мъртъв, известен писател, когото няма да назовавам тук, аз се измъчвах от въпроса защо някои много талантиливи хора са такива лайна при лична среща — сексуални мании, които обичат да опипват минаващите покрай тях жени,

расисти, самодоволни тежкари със самочувствието на някакъв елит или пък жестоки шегаджии. Не казвам, че повечето от талантливите хора се държат по този начин, но съм срещнал достатъчно такива, включително и споменатия несъмнено голям писател, и се чудя защо е така. Този разказ бе написан в усилие да отговоря на този въпрос по задоволителен за мен начин. Не успях да намеря отговор и в този смисъл усилията ми бяха напразни, но поне успях да формулирам собственото си вълнение и тревога и в дадения случай считам, че е това е достатъчно.

От политическа гледна точка това не е съвсем правилен разказ и мисля, че много читатели, които искат да бъдат плашени от същите удобни стари караконджули и забавни демони, сигурно ще бъдат възмутени като го прочетат. Надявам се, че ще бъде така, от доста време се занимавам с тази работа, но ми харесва да мисля, че все още не съм готов за стария люлеещ се стол. Разказите от „Кошмари и съновидения“ са, в преобладаващата си част, от вида, който критиците класифицират (и за съжаление прекалено често отричат) като истории на ужаса, а за истинската история на ужаса се предполага, че е като зло куче от крайните квартали, което ще ви ухапе, ако се приближите прекалено близко. Мисля, че този разказ хапе. Трябва ли да се извинявам за това? Вие как мислите? Именно рискът да бъдете ухапани — не е ли той причината, поради която държите тази книга? Мисля, че причината е рискът. И ако започнете да се отнасяте към мен като към добрия стар чичо Стиви, някакъв Род Сърлинг от края на века, аз ще се старая да ви ухапя още повече. С други думи, искам поне малко да ви е страх всеки път, когато влизате в моята гостна. Искам да се чувствате несигурни докъде ще стигна и какво ще направя в следващия момент.

След като ви казах всичко това, нека само да добавя, че ако наистина мислех, че „Посвещение“ се нуждае от защита, никога нямаше да го предложа за публикуване. Разказ, който не може да се защити сам, не заслужава да бъде публикуван. Марта Роузуол, скромната камериерка, побеждава в тази битка, а не Питър Джефърис, прехваленият писател и това би трябвало да подсказва на читателя на чия страна са моите симпатии.

О, има и нещо друго. Струва ми се, че този разказ, първоначално публикуван в 1985 година, бе генерална репетиция за романа, наречен

„Долорес Клейборн“ (1992).

Движещият се пръст — Любимият ми тип разказ е този, в който нещата се случват, просто защото се случват. В романите и филмите (с изключение на филмите със звезди като Силвестър Сталоун и Арнолд Шварценегер) от вас се очаква да обясните защо нещата се случват. Позволете ми да ви обясня нещо, приятели и съседи: ненавиждам да обяснявам защо нещата се случват и усилията ми в това направление (като преработеният ЛСД и последвалите промени в ДНК, които създават пирокинетичните таланти на Чарли Макгий в „Подпалвачката“) не са особено успешни. Но действителният живот много рядко предлага това, което филмовите продуценти тази година наричат „пътеводна нишка на мотивацията“ — не сте ли го забелязали? Не зная как е с вас, но никога никога не ми е давал наръчник с упътвания, просто се опитвам да се справя колкото е възможно по-добре и да се измъкна от кашата, знаейки, че няма да се справя кой знае колко добре, но се опитвам междуременно да не прецакам нещата съвсем.

В разказите понякога все още на автора е позволено да каже: „Това и това се е случило. Не ме питайте защо“. Разказът за бедния Хауърд Митла е от този тип истории и ми се струва, че усилията му да се справи с пръста, който излиза от канала в банята по време на телевизионно състезание е една свършено валидна метафора за това, как се справяме с неприятните изненади, които животът ни сервира — тумори, катастрофи, случайни, кошмарни съвпадения. Единствено във фантастичните разкази човек може да си позволи на въпроса „Защо на добрите хора се случват лоши неща?“ да отговори „Пфу... не ме питайте“. Във фантастичния разказ този мрачен отговор сякаш ни удовлетворява. В края на краищата това може да се смята за основно морално достойнство на жанра. В най-добрия случай то може да отвори прозорец (или прозорче за изповед) към екзистенциалните аспекти на нашия смъртен живот. Не е перпетуум мобиле... но не и толкова лош.

Дяволският оркестър — В тази книга има поне два разказа, в които се разкрива отношението на главната героиня към онова, което се счита за „странното малко градче“. Това е единият разказ, а „Дъждовен сезон“ е другият. Ще се намерят читатели, които биха си помислили, че съм навестявал „странното градче“ прекалено често и някои могат да намерят прилика между тези две работи и един по-ранен разказ, „Децата на царевицата“. Разбира се, че има сходства, но означава ли това, че „Оркестърът“ и „Сезонът“ са опити за самоимитация? Това е деликатен въпрос и всеки читател трябва да си отговори сам, но моят отговор е не. (Разбира се, че ще е не, какво друго бих могъл да кажа?)

Съществува голяма разлика, така ми се струва, между работата в традиционните форми и самоимитацията. Да вземем блусовете например. В действителност в класическата китара има само две гами, в които се свири блус и тези две гами са в общи линии еднакви. Сега, моля ви да ми отговорите — само защото Джон Лий Хукър свири почти всичко, което някога е написал в сол или до, означава ли това, че той е включил на автопилот и прави едно и също нещо, отново и отново? Мнозина от почитателите на Джон Лий Хукър (да не говорим за Бо Дидли, Мъди Уотърс, Фъри Люис и всички останали велики) ще кажат, че не. Не е важна гамата, в която свирите, ще ви отговорят тези запалени любители на блус, важна е душата, която влагате в него.

Същото е и тук. Има някои прототипи на историите на ужаса, които звучат със силата на меса в пустинята. Това са историята на обитаваната от духове къща, разказът за завръщане от гроба, историята на странното градче. Всъщност не е толкова важно за какво става дума, ако задълбаете прекалено, става дума за литература на нервните окончания и мускулните рецептори и като такава, тя действително е посветена на това, което вие чувствате. Това, което почувствах тук, импулсът да напиша разказа, бе ужасяващата мисъл колко много рокаджии са умрели млади или при зловещи обстоятелства. Това е кошмарът на статистическите таблици за смъртността на рок звездите. Много от по-младите фенове на рока разглеждат високата смъртност сред любимците си като романтика, но когато си играл буги със цяло едно поколение, а защо не и две, от Дъ Платърс до Айс Тий, както мен, започваш да виждаш по-тъмната страна, лъкатушешката и пълзяща змия на кошмара. Точно това съм се опитал да изразя тук, въпреки че

ми се струва, че разказът започва да се движи, да върви, да лъкатуши и пълзи, едва последните шест или осем страници.

Раждане вкъщи — Това е може би единственият разказ в книгата, който е написан по поръчка. Джордж Скип и Крег Спектър („Светлина в дъното“, „Мостът“ и още няколко добри романи на ужаса) дойдоха с идеята за антология с разкази, които изследват какво щеше да стане, ако зомбитата на Джордж Ромеро от трилогията му на смъртта („Нощта на смъртта“, „Утрото на смъртта“ и „Денят на смъртта“) завладеят света. Концепцията освети въображението ми като фойерверк и този разказ, чието действие се развива по крайбрежието на щата Мейн, бе резултатът от това.

Моето хубаво пони — В началото на осемдесетте, Ричард Бакман се мъчеше да напише роман, озаглавен (напълно естествено, предполагам) „Моето хубаво пони.“ Романът бе посветен на самостоятелен наемен убиец, наречен Клайв Банинг, който е нает да набере група от подобни на него психопати и да убие известни фигури от престъпния свят по време на една сватба. Банинг и компанията му превръщат сватбата в кървава баня и след това са предадени от работодателите им, които започват да ги избиват един по един. Романът описва усилията на Банинг да избегне катаклизма, който самият той е предизвикал.

Книгата се бе родила в нещастен период от живота ми, когато много неща, които дотогава работеха много добре за мен, изведнъж се сгромолясаха с оглушителен трясък. Ричард Бакман почина през този период, като остави зад себе си две недовършени произведения: почти напълно завършен роман, озаглавен „Пътят на Машината“ под псевдонима си Джордж Старк и шест глави от „Моето хубаво пони“. Като изпълнител на литературното завещание на Ричард, аз довърших „Пътят на машината“ в роман, озаглавен „Тъмната половина“ и го публикувах под моето собствено име (обаче в предговора изказах благодарност на Бакман), а „Моето хубаво пони“ захвърлих с изключение на кратка ретроспекция, в която Банинг, докато чака да започне нападението върху сватбеното тържество, си спомня как дядо

му е разказвал за гъвкавия характер на времето. Когато намерих тази ретроспекция — удивително завършена, почти готов разказ, сякаш видях роза, цъфнала в бунище. Веднага я откъснах с дълбока благодарност. Оказа се, че това бе едно от малкото хубави неща, които бях написал в една извънредно неблагоприятна година.

Разказът „Моето хубаво пони“ първоначално бе публикуван в прекалено скъпо и прекалено разкрасено издание, по моето скромно мнение, продуцирано от Уитни Мюзийм. По-късно бе пуснато в малко по-достъпно (но все още прекалено скъпо и прекалено разкрасено, по моето скромно мнение) издание на Алфред А. Кнопф. И съм доволен да видя този разказ тук, изгладен и малко доизбистрен, нещо, което вероятно трябваше да направя от самото начало — това е просто още един разказ, малко по-добър от някои, не чак толкова добър колкото други.

Извинете, няма грешка — Помните ли как започнах, преди около билион страници, като ви разказвах за „Ако искаш вярвай, ако искаш недей“ на Рипли? Е добре, „Извинете, няма грешка“ би могло да се каже, че се вписва в тази идея. Идеята ми хрумна като телепиеса една вечер, докато се прибирах вкъщи, след като си бях купил чифт обувки. Струва ми се, че идеята възникна чисто „визуално“, тъй като излъчването на един филм играе наистина централна роля. Написах пиесата в този ѝ вид за два сеанса. Литературният ми агент от Западното крайбрежие — този, който върти сделките в кинобизнеса, я получи де края на седмицата. В началото на следващата седмица, Стивън Спилбърг я прочете за да провери, дали става за „Поразителни истории“ — телевизионна серия, чийто продуцент бе тогава (но която още не бяха започнали да излъчват по ефира.)

Спилбърг я отхвърли — те търсиха „Поразителни истории“, които са малко по-развлекателни и цветисти, каза той и аз го занесох на моя дългогодишен сътрудник и добър приятел Ричард Рубинщайн, който тогава имаше серия, озаглавена „Разкази от тъмната страна“, които вървяха едновременно по няколко канала. Не казвам, че Ричард би се погнушил от щастлив край, както всички и той предпочита историите от типа: „... а след това те се ожениха и живяха дълго и щастливо“, но никога не се е дистанцирал от истории с нещастен край,

той бе човекът, който успя да реализира „Гробище за домашни любимци“, в края на краищата („Гробище за домашни любимци“ и „Телма и Луиз“ са според мен единствените по-известни холивудски филми от края на седемдесетте, които завършват със смъртта на главен герой или главни герои).

Ричард купи „Извинете, няма грешка“ в деня, в който я прочете и седмица или две след това се зае с продукцията. Месец по-късно филмът бе излъчен като премиера на сезона, доколкото си спомням. Това бе един от най-бързо осъществените проекти, който измина пътя от замисъл до екрана наистина за отрицателно време. Този вариант, между впрочем, е първата ми версия, която е малко по-дълга и малко по-развита, отколкото окончателния снимачен сценарий. В него по бюджетни причини се съдържат само две действия. Включил съм го тук като пример за друг тип литература... различна, но която има също своето място под слънцето и не отстъпва на останалите жанрове.

Хората от десет часа — През лятото на 1992 година се разхождах из центъра на Бостън и търсех някакъв адрес, който непрекъснато ми се изплъзваше. Най-накрая намерих мястото, което търсех, но преди това открих този разказ. Ловът на непрекъснато изчезващия адрес бе около десет сутринта и докато вървах, започнах да забелязвам групи хора, струпани пред фасадата на всяко високо и скъпо здание, групи, които от социологическа гледна точка бяха напълно безсмислени. Там дърводелци водеха приятелски разговори с бизнесмени, портиери клюкарстваха с елегантно облечени жени в скъпи дрехи, прислужници прекарваха времето си с изпълнителни секретари.

Като поразмишлявах за тези групи — каквито Кърт Вонегът със сигурност никога не си е представял — след около половин час ми стана ясно: за известна класа от американските градски обитатели, пристрастеността бе превърнала кафе-паузата в пауза за цигара. Скъпите здания днес са превърнати в зони за непушачи, докато американците приемат спокойно един от най-удивителните поврати на двадесети век: ние се лекуваме от нашите лоши навици, правим го без фанфари и в резултат се получават странни модели на социално поведение. Тези, които не желаят да се откажат от лошите си навици

— „Хората от десет часа“ от заглавието — съставляват една от тези групи. Разказът няма амбиции да бъде нещо повече от просто развлечение, но се надявам, че съдържа интересен поглед върху вълната от промени, която временно поне пресъздаде някои аспекти на отделните, но равностойни условия на четиридесетте и петдесетте.

Къщата на улица „Мейпъл“ — Спомняте ли си Ричард Рубинщайн, моят приятел продуцент? Той бе човекът, който ми изпрати първия ми екземпляр на „Мистериите на Харис Бърдик“ на Крис Ван Олсбърг. Ричард бе приложил и бележка с разкривения си, ъгловат почерк. На нея бе написано само: „Това ще ти хареса“ и това бе напълно достатъчно. Наистина ми хареса.

Книгата претендира да е сборник от скици, заглавия, и пояснителни надписи на лицето, дало име на сборника — господин Бърдик — самите разкази ги няма. Всяко съчетание от картина, заглавие и надписа служи като лакмус и дава представа по-скоро за съзнанието на читателя или зрителя, отколкото за намеренията на господин Ван Олсбърг. Една от моите любими комбинации показва един човек със стол в ръка — очевидно той е готов да го използва като сопа, ако се наложи, който гледа на някаква странна и определено органична изпъкналост под килима на дневната. „Две седмици минаха и ето го, че отново се случил“ е надписът под рисунката.

Като знаете какво мисля за мотивацията, е няма съмнение колко привлекателни са за мен неща от този род. Какво се е случило отново след две седмици? Не мисля, че има значение. В най-лошите ни кошмари има само местоимения за нещата, които не ни дават да заспим и от които се потим и тръпнем от ужас и облекчение.

Съпругата ми Табита, също се запали от мистериите на Харис Бърдик и именно тя предложи всеки член от нашето семейство да напише разказ по една от картините. Тя написа един разказ, последва я и нашият син Оуън, който тогава бе на дванадесет години. Таби избра първата рисунка в книгата, Оуън избра една в средата, а аз избрах последната. Резултатът от този опит прилагам тук, с любезното разрешение на Крис Ван Олсбърг. Няма какво повече да добавя, с изключение на това, че прочетох леко прочистена по-пуритански версия на историята на четвъртокласници и петокласници няколко

пъти през последните три или четири години и всички те очевидно харесват тази история. Имам предположение, че това, което наистина им импонира е идеята за изпращането на злия втори баща в Голямото Отвъд. На мен определено тази идея ми хареса. Този разказ не е бил публикуван никога досега, най-вече поради заплетения си произход и с удоволствие ви го предлагам тук. Искаше ми се само да мога да приложа и разказите на жена ми и сина ми.

Петата четвъртина — Отново Бакман. Или пък може би Джордж Старк.

Последният случай на Ъмни — Литературна имитация, която си върви заедно със „Случая на Доктора“, но този е малко по-амбициозен. Обожавам страстно Реймънд Чандлър и Рос Макдоналд, откакто ги открих в колежа (въпреки че, по мое мнение, е едновременно поучително и малко страшничко да отбележа, че докато Чандлър продължава да бъде широко четен и обсъждан, високо оценени романи на Макдоналд с Лу Арчър сега са почти неизвестни и полузабравени произведения извън малкия кръг на любители на черния роман и мисля, че именно езикът на тези романи възпламени въображението, то ми откри съвършено нов начин да виждам нещата по начин, който страхотно импонираше на сърцето и съзнанието на самотния младеж, какъвто бях по онова време.

Това бе също така стил, който бе смъртоносно лесно да се имитира, както петдесетина романисти са открили през последните двадесет или тридесет години. За дълго време избягах да използвам Чандлъровия глас, защото просто нямаше за какво да го използвам... не можех да кажа нищо свое в тона на Филип Марлоу, частен детектив.

Тогава един ден го направих. „Пишете това, което знаете“, ни подсказват мъдрите стари чешити на нас, бедните едnodневни последователи на Стърн, Дикенс, Дефо и Мелвил, и макар че за мен това означава преподаване, писане и свирене на китара... макар и не задължително в този ред. Що се отнася до собствените ми опити в писането за писателския труд, си спомням казаното от Чет Аткинс по време на концерт на Остин Сити Лимитс. Той погледнал към

публиката след минута-две на безуспешно настройване на китарата и казва: „Отне ми около двадесет и пет години да разбера, че не съм много добър в тази работа, но вече бях прекалено богат, за да се откажа“. Същото нещо се случи и на мен. Чувствах се обречен да се връщам към странното градче — независимо дали ще го наречете Рая на рокендрола, Орегон, Гатлин, Небраска или Уилоу, Мейн и също така сякаш съм обречен непрекъснато да се връщам към това, което правя. Въпросът, който ме преследва и ме тормози и който не ми дава покой е: Кой съм аз, когато пиша? Кой сте вие, между впрочем? Какво точно става тук и защо, и всъщност има ли това значение?

Налегнат от всички тези въпроси, нахлувих меката си шапка в стил Сам Спейд, запалих цигара Лъки Страй (метафорично казано, напоследък) и започнах да пиша. Последният случай на Тъмни бе резултатът, и от всичките разкази в този том, този обичам най-много. Това е и първата му публикация.

С главата надолу — Първите ми приходи от писането дойдоха от спортните репортажи (за известно време бях целият спортен отдел на седмичника „Лизбън Ентърпрайз“), но това не направи нещата по-лесни. Близостта ми с Бангорския отбор на звездите, когато възникна невероятният шанс отборът да стане щатски шампион, бе или чист късмет, или чиста съдба, в зависимост от възгледите ви за възможното съществуване на по-висша сила. Склонен съм да възприема тезата за по-висшата сила, но и в двата случая, бях там само защото синът ми бе в отбора. Независимо от това, бързо осъзнах — много по-бързо от Дейв Мансфилд, Рон Сейнт Пиер или Нийл Уотърман, че нещо доста невероятно или става, или се опитва да стане. Не исках да пиша точно за това, но нещо продължаваше да ми говори, че трябва да го направя. Работният ми метод, когато се чувствам извън мои води е извънредно прост: навеждам собствената си глава и бягам колкото се може по-бързо, колкото може по-дълго. Точно това и направих тук, събирах материали като обезумял книжен плъх и непрекъснато се опитвах да не изостана от отбора. За месец или два сякаш живеях в един от ония старомодни сантиментални спортни романи, които много от нас, мъжете, са прелиствали, за да разнообразят скучните си следобеди в

кабинетите — „Път към Славата“, „Смело напред“ и редките ярки достижения като „Момчето от Томкинсвил“ на Джон Р. Тюнис.

Тежко или не, „С главата надолу“ бе възможността, която се открива само веднъж в живота и преди да издъхне, Чип Макграт от Ню Йоркър ме придума да довърша това, което стана най-доброто ми досега небелетристично произведение. Благодаря му за това, но най-много съм задължен на Оуън и неговите съотборници, които първо създадоха историята и след това ми позволиха да публикувам моята версия за нея.

Август в Бруклин — Разбира се, че върви ръка за ръка със „С главата надолу“, но има и по-важна причина, заради която съм решил да го включа тук, почти в края на тази дълга книга: той бе избягал от тягостната клетка от съмнителната репутация на създателя си и живееше спокойно живота си далеч от него. Бе препечатан няколко пъти различни антологии на любопитни произведения, посветени на бейзбола и сякаш за всеки отделен случай е избран от редактори, които сякаш изобщо нямат представа кой се предполага, че трябва да бъде или пък какво е това, което се очаква от мен да бъде. И това наистина ми харесва.

Е добре, оставете я на етажерката и се пазете, докато се срещнем отново. Прочетете няколко добри книги и ако някой от братята или сестрите ви падне и вие го видите, помогнете му да се изправи. В края на краищата следващият път вие може да се озовете в ситуация, в която някой трябва да ви подаде ръка... или пък помощ, за да извадите оня проклет пръст от отводнителния канал.

---

[1] В оригиналния вариант сборникът „Кошмари и съновидения“ съдържа и разказите „Татик“ и „Призрак“, които издателство „Плеяда“ беше принудено да издаде отделно. — Б.И. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.